

ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Γεωγραφική Θέση

- Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας γεωγραφικά καλύπτει το κεντρικό κομμάτι της Μακεδονίας, με εξαίρεση τη χερσόνησο του Αγίου Όρους που διέπεται από ειδικό καθεστώς. Βόρεια συνορεύει με την Βόρεια Μακεδονία και την Βουλγαρία, ανατολικά με την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, δυτικά με την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και νοτιοδυτικά με την Περιφέρεια Θεσσαλίας. Το νότιο κομμάτι της Περιφέρειας βρέχεται από τους κόλπους Θερμαϊκό, Τωρωναίο, Σιγγιτικό και Στρυμονικό, οι τρεις πρώτοι ανήκουν στο Αιγαίο Πέλαγος ενώ ο τελευταίος στο Θρακικό. Η συνολική έκταση της φτάνει τα 18.811 km², αριθμός που αντιστοιχεί στο 14,25% της συνολικής έκτασης της Ελλάδας.

Γεωγραφία

- Ο νομός Θεσσαλονίκης βρίσκεται στην κεντρική Μακεδονία και βρέχεται από τον Θερμαϊκό κόλπο στα δυτικά και τον Στρυμονικό κόλπο στα ανατολικά. Στο κεντρικό-βόρειο τμήμα του νομού υπάρχει η κοιλάδα της Μυγδονίας με τη Λίμνη Κορώνεια (ή Λίμνη Αγίου Βασιλείου ή Λίμνη Λαγκαδά) και λίγο ανατολικότερα τη Λίμνη Βόλβη που είναι η δεύτερη μεγαλύτερη στην Ελλάδα.
- Τα βουνά βρίσκονται στο κεντρικό και βόρειο τμήμα του νομού. Στα βουνά περιλαμβάνονται ο Χορτιάτης στα κεντροδυτικά του νομού, το Σιβρί και ο Βερτίσκοι στα βόρεια, τα όρη Βόλβης, τμήμα από τα Κρούσια και τμήμα από τα Κερδύλια στα βορειοανατολικά.
- Γειτονικά είναι ο νομός Ημαθίας στα νοτιοδυτικά, ο νομός Πέλλας στα δυτικά, ο νομός Κιλκίς στα βόρεια, ο νομός Σερρών στα ανατολικά και ο νομός Χαλκιδικής στα νότια.

Πληθυσμός και δήμοι του νομού

Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης

1.091.424
ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

47,5% 518.196
ΑΝΔΡΕΣ
52,5% 573.228
ΓΥΝΑΙΚΕΣ

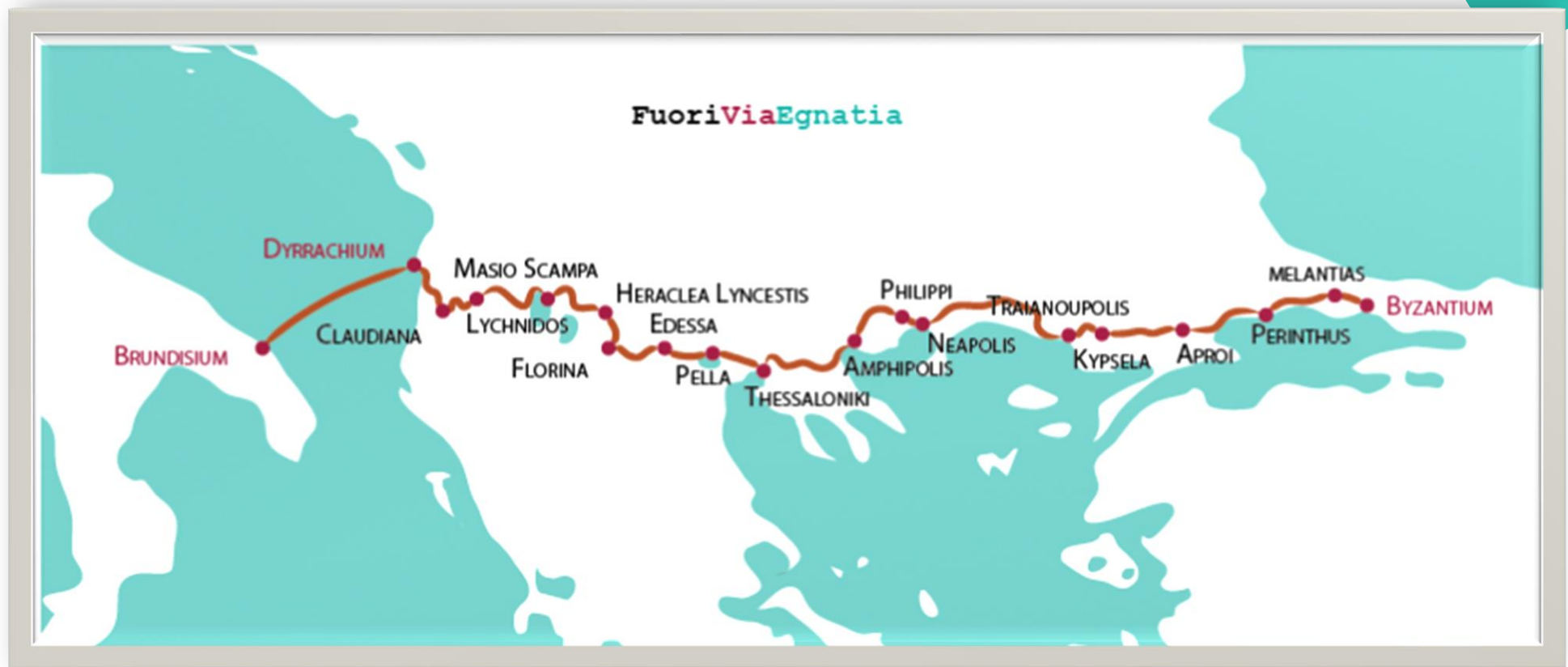
Δήμος	Πληθυσμός		Άνδρες		Γυναίκες	
	2011	2021	2011	2021	2011	2021
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	325.182	317.778	148.470	145.087	176.712	172.691
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ - ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	52.127	49.674	24.721	23.243	27.406	26.431
ΒΟΛΒΗΣ	23.478	19.812	11.742	9.726	11.736	10.086
ΔΕΛΤΑ	45.839	45.628	22.829	22.713	23.010	22.915
ΘΕΡΜΑΪΚΟΥ	50.264	45.450	24.777	21.980	25.487	23.470
ΘΕΡΜΗΣ	53.201	55.238	26.137	26.957	27.064	28.281
ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	91.518	92.238	43.169	43.224	48.349	49.014
ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ - ΕΥΟΣΜΟΥ	101.753	105.426	49.613	50.985	52.140	54.441
ΛΑΓΚΑΔΑ	41.103	37.072	20.358	18.277	20.745	18.795
ΝΕΑΠΟΛΗΣ - ΣΥΚΕΩΝ	84.741	80.851	40.406	38.330	44.335	42.521
ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ	99.245	99.969	48.337	48.184	50.908	51.785
ΠΥΛΛΙΑΣ - ΧΟΡΤΙΑΤΗ	70.110	72.223	34.296	34.860	35.814	37.363
ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ	33.673	29.951	16.755	14.718	16.918	15.233
ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ	38.317	40.114	19.492	19.912	18.825	20.202

Λίγα λόγια για την
ιστορία της
πόλης..

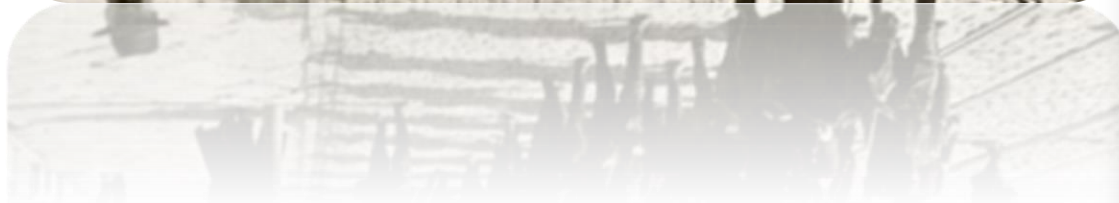

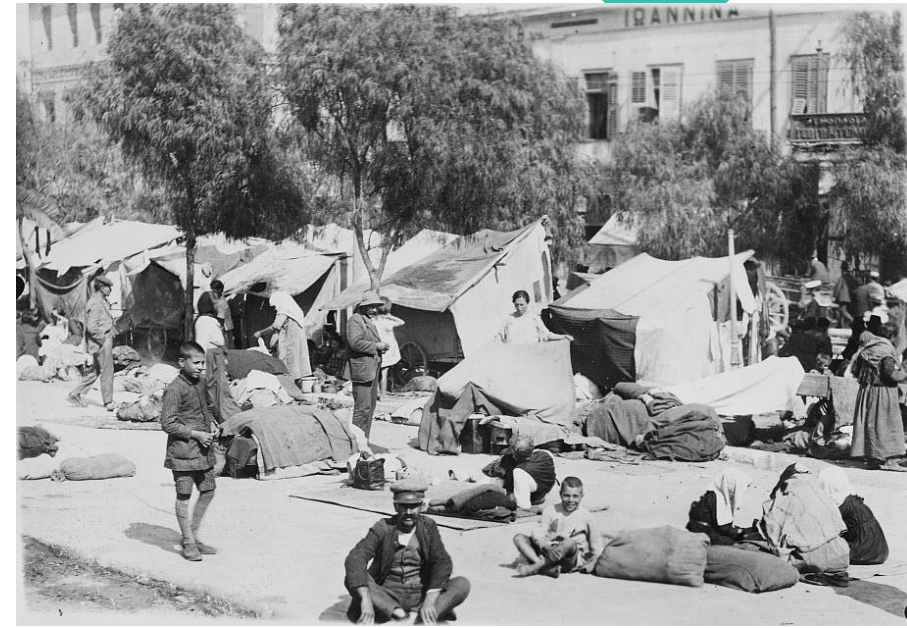

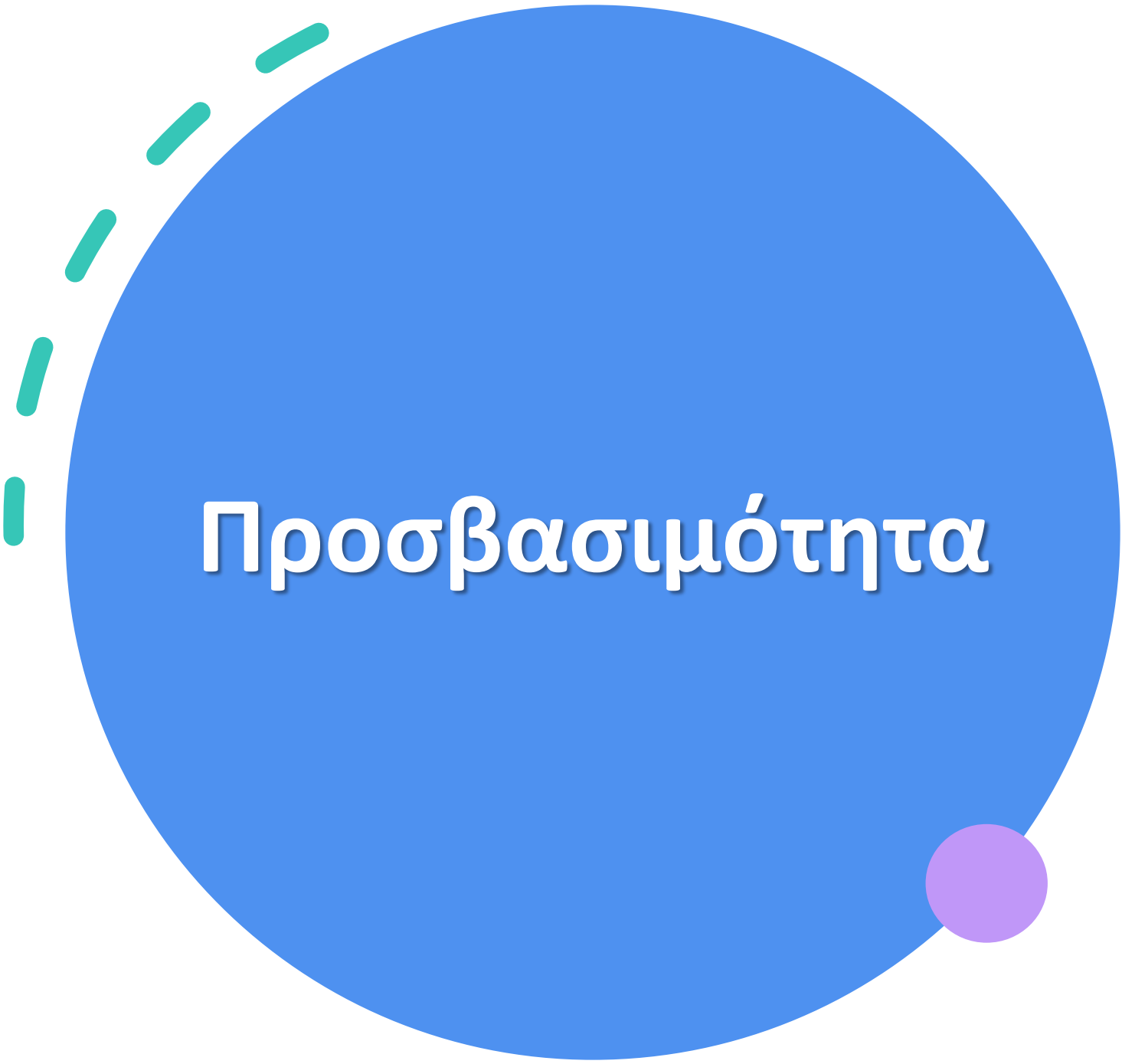

Προσβασιμότητα

Αεροδρόμιο Μακεδονία

- Αναφορικά με τις αεροπορικές υποδομές, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας διαθέτει 1 αεροδρόμιο, τον Διεθνή Αερολιμένα Θεσσαλονίκης «Μακεδονία». (SKG)
- Το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης βρίσκεται 13χλμ. νοτιοανατολικά από την πόλη της Θεσσαλονίκης στην περιοχή «Μίκρα». Το 2019 ήταν το 4ο σε διεθνή αεροπορική κίνηση αεροδρόμιο της Ελλάδας. Από το Δεκέμβριο του 2015, το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης πέρασε στην διαχείριση της εταιρίας Fraport. Το 2020 ολοκληρώθηκαν οι εργασίες αναβάθμισης και εκμοντερνισμού των υφιστάμενων εγκαταστάσεων που αφορούσαν:
 - την δημιουργία νέου τερματικού σταθμού,
 - την επέκταση τερματικού σταθμού κατά 30.988m² και δημιουργία νέας πρόσβασης,
 - την ανακαίνιση του υπάρχοντος τερματικού σταθμού,
 - την δημιουργία νέου πυροσβεστικού σταθμού,
 - την επέκταση της εγκατάστασης επεξεργασίας λυμάτων ή σύνδεση με το δημοτικό δίκτυο,
 - την αναδιοργάνωση του χώρου στάθμευσης των αεροσκαφών,
 - την ανακαίνιση του οδοστρώματος στους χώρους προσγείωσης- απογείωσης- στάθμευσης των αεροσκαφών,
 - την εγκατάσταση συστήματος «HBS inline screening» για τον έλεγχο των αποσκευών,
 - την αύξηση κατά 47% των σταθμών check in (από 30 σε 44),
 - την αύξηση κατά 75% των ζωνών παραλαβής αποσκευών (από 4 σε 7),
 - την αύξηση κατά 50% του συνολικού αριθμού πυλών (από 16 σε 24) και
 - τον διπλασιασμό των σημείων ασφαλείας και ελέγχου του αεροδρομίου (από 6 σε 12).

Μεταφορικές Υποδομές

Λιμένες

Αναφορικά με τις λιμενικές υποδομές, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας διαθέτει ένα κύριο λιμάνι, το Λιμάνι της Θεσσαλονίκης. Το λιμάνι της Θεσσαλονίκης είναι ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια και ένας από τους μεγαλύτερους λιμένες της λεκάνης του Αιγαίου. Το λιμάνι είναι κατά κύριο λόγο μεταφοράς φορτίου (2ο μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας μετά τον Πειραιά) ενώ παράλληλα εξυπηρετεί σε μικρότερη κλίμακα και επιβατική κίνηση με προορισμό τις Σποράδες. Επίσης, το λιμάνι Θεσσαλονίκης εξυπηρετεί και τον ελλιμενισμό κρουαζιερόπλοιων

Σιδηροδρομικό Δίκτυο

Το σιδηροδρομικό δίκτυο της Περιφέρειας αποτελείται από τον κύριο άξονα Πειραιάς-Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Ειδομένη που διέρχεται κάθετα από την Ηπειρωτική Ελλάδα και ενώνει τα δύο μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα και Θεσσαλονίκη) ενώ καταλήγει στα σύνορα της χώρας με τη Βόρεια Μακεδονία μέσω της Ειδομένης. Το τμήμα Θεσσαλονίκη-Ειδομένη έχει συνολικό μήκος 71 χλμ. Το δίκτυο περιλαμβάνει και τη διακλάδωση προς Προμαχώνα που οδηγεί στα σύνορα με την Βουλγαρία με συνολικό μήκος 143 χλμ.

Οδικοί Άξονες

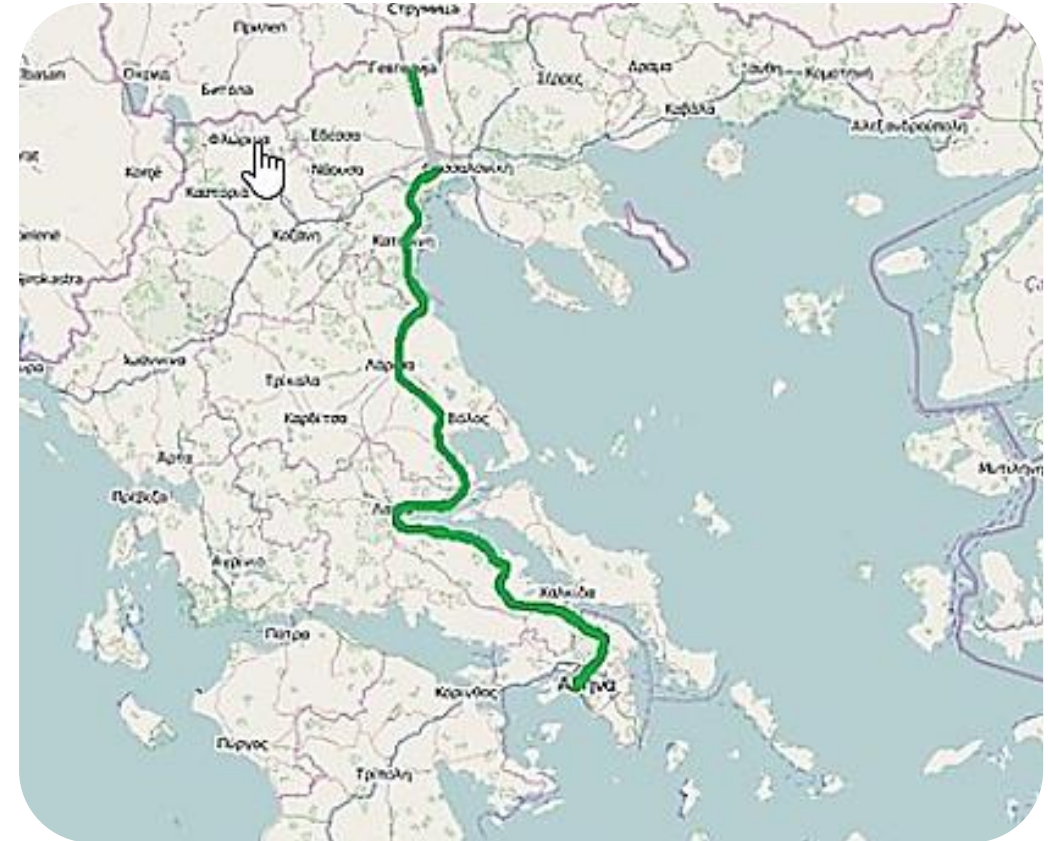
Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας συνορεύει και αποτελεί την κύρια οδική και σιδηροδρομική πύλη της χώρας προς τα Βαλκάνια. Οι οδικοί άξονες της Περιφέρειας είναι:

- Η **Εγνατία Οδός**, η Εγνατία Οδός είναι ο μεγαλύτερος αυτοκινητόδρομος της Ελλάδας με συνολικό μήκος 670 χλμ. και αποτελεί τμήμα της Ευρωπαϊκής Οδού 90, ενώ το τμήμα που διατρέχει την Περιφέρεια είναι περίπου 225 χλμ. Διέρχεται από μεγάλα αστικά κέντρα της Κεντρικής Μακεδονίας με σημαντικότερο τη Θεσσαλονίκη καθώς απέχει 20 χλμ. από την πόλη. Διασταυρώνεται με τον Αυτοκινητόδρομο Α1 και την Ιόνια Οδό αλλά και με σημαντικούς άξονες όπως τη σύνδεση της Θεσσαλονίκης με τον Προμαχώνα (Α25) και τον άξονα της Χαλκιδικής (Α24).

Οδικοί Άξονες

Αυτοκινητόδρομος Α1, το συνολικό μήκος του Αυτοκινητόδρομου Α1 είναι 550 χλμ. και αποτελεί τμήμα της Ευρωπαϊκής Οδού Ε75. Το τμήμα που διατρέχει την Περιφέρεια είναι περίπου 85 χλμ. Μαζί με την Εγνατία Οδό αποτελούν το βασικό οδικό δίκτυο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Ο αυτοκινητόδρομος Α1 διέρχεται από τα σημαντικότερα αστικά κέντρα της Κεντρικής Μακεδονίας όπως την Κατερίνη, τη Θεσσαλονίκη και το Κιλκίς. Για τον άξονα Χαλάστρα- Πολύκαστρο-Εύζωνοι αναμένεται να πραγματοποιηθούν έργα αναβάθμισης.

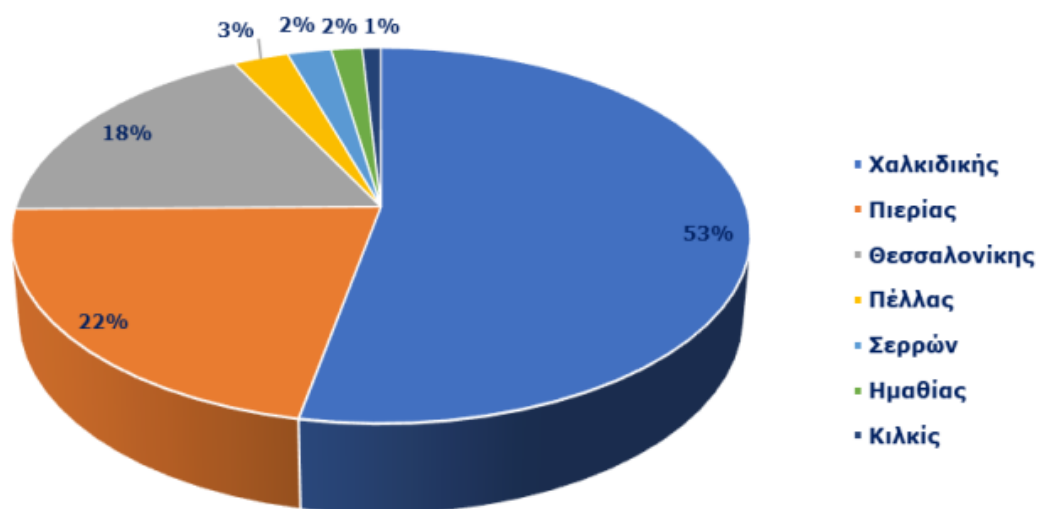
Τουριστικές Στατιστικές

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ							
Ξενοδοχειακό δυναμικό 2022							
Περιφερειακή Ενότητα		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Ημαθίας	Μονάδες	0	4	21	5	0	30
	Δωμάτια	0	83	480	147	0	710
	Κλίνες	0	169	1.070	278	0	1.517
Θεσσαλονίκης	Μονάδες	21	36	42	22	28	149
	Δωμάτια	2.474	2.334	2.191	741	727	8.467
	Κλίνες	4.736	4.388	4.274	1.404	1.492	16.294
Κιλκίς	Μονάδες	0	0	9	4	4	17
	Δωμάτια	0	0	252	135	57	444
	Κλίνες	0	0	515	392	131	1.038
Πέλλας	Μονάδες	0	9	30	14	9	62
	Δωμάτια	0	260	617	254	166	1.297
	Κλίνες	0	545	1.307	564	335	2.751
Πιερίας	Μονάδες	4	25	69	109	148	355
	Δωμάτια	598	1.460	1.868	2.804	2.955	9.685
	Κλίνες	1.234	3.178	3.915	5.551	6.251	20.129
Σερρών	Μονάδες	0	6	20	5	1	32
	Δωμάτια	0	299	568	131	4	1.002
	Κλίνες	0	706	1.183	245	9	2.143
Χαλκιδικής	Μονάδες	40	66	100	138	159	503
	Δωμάτια	7.037	6.640	4.103	3.452	3.497	24.729
	Κλίνες	15.350	13.433	8.353	6.786	6.763	50.685
Σύνολο	Μονάδες	65	146	291	297	349	1.148
	Δωμάτια	10.109	11.076	10.079	7.664	7.406	46.334
	Κλίνες	21.320	22.419	20.617	15.220	14.981	94.557

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας - Επεξεργασία INSETTE Intelligence

Τουριστικές Στατιστικές

Διάγραμμα 29: Ποσοστιαία κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού σε δωμάτια της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2021

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETI Intelligence

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						
Δυναμικό Κάμπινγκ 2021						
Ενότητα		4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Χαλκιδικής	Μονάδες	8	8	21	2	39
	Οικόσκοι	28	55	40	0	123
	Θέσεις	1.031	1.112	1.145	104	3.392
Πιερίας	Μονάδες	1	2	22	3	28
	Οικόσκοι	0	28	159	26	213
	Θέσεις	160	147	1.280	192	1.779
Θεσσαλονίκης	Μονάδες	1	0	2	0	3
	Οικόσκοι	0	0	15	0	15
	Θέσεις	560	0	768	0	1.328
Σύνολο	Μονάδες	10	10	45	5	70
	Οικόσκοι	28	83	214	26	351
	Θέσεις	1.751	1.259	3.193	296	6.499

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETI Intelligence

Τουριστικές Στατιστικές

Διεθνείς Αεροπορικές Αφίξεις 2015-2021

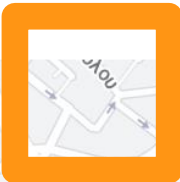
Ενότητα	2015	2019	2021	%Δ 2015 - 2019	%Δ 2019 - 2021
Θεσσαλονίκης	1.556.788	2.341.743	1.089.351	50%	-53%
Κεντρική Μακεδονία	1.556.788	2.341.743	1.089.351	50%	-53%

Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις			Αεροπορικές αφίξεις εσωτερικού		
	Θεσσαλονίκη	Σύνολο		Θεσσαλονίκη	Σύνολο
2022	1.975.959	1.975.959	2022	956.897	956.897
Ιανουάριος	53.247	53.247	Ιανουάριος	44.768	44.768
Φεβρουάριος	62.663	62.663	Φεβρουάριος	52.349	52.349
Μάρτιος	94.863	94.863	Μάρτιος	63.563	63.563
Απρίλιος	159.924	159.924	Απρίλιος	76.252	76.252
Μάιος	202.377	202.377	Μάιος	80.569	80.569
Ιούνιος	234.680	234.680	Ιούνιος	89.707	89.707
Ιούλιος	281.910	281.910	Ιούλιος	102.457	102.457
Αύγουστος	263.837	263.837	Αύγουστος	97.892	97.892
Σεπτέμβριος	213.104	213.104	Σεπτέμβριος	94.032	94.032
Οκτώβριος	180.110	180.110	Οκτώβριος	87.190	87.190
Νοέμβριος	102.324	102.324	Νοέμβριος	81.659	81.659
Δεκέμβριος	126.920	126.920	Δεκέμβριος	86.459	86.459

Χώρες προέλευσης τουριστών

Βασικά Μεγέθη Εισερχόμενου Τουρισμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2022							
Περιφέρειες	Χώρες Προέλευσης	Επισκέψεις (σε χιλ.)	Εισπράξεις (σε εκ. €)	Διανυκτερεύσεις (σε χιλ.)	Δαπάνη/Επίσκεψη (σε €)	Δαπάνη/Διανυκτέρευση (σε €)	Μέση Διάρκεια Παραμονής
Κεντρικής Μακεδονίας	Γερμανία	854,2	378,0	11.089,3	442,4	34,1	13,0
	Ρουμανία	513,4	186,5	3.750,6	363,3	49,7	7,3
	Σερβία	493,7	165,0	2.619,0	334,3	63,0	5,3
	Βόρεια Μακεδονία	757,8	77,8	1.321,6	102,7	58,9	1,7
	Κύπρος	160,8	76,5	1.811,5	475,7	42,2	11,3
	Βουλγαρία	1.230,5	75,0	2.468,3	60,9	30,4	2,0
	Ην. Βασίλειο	260,4	63,0	2.051,0	242,1	30,7	7,9
	Ρωσία	(:)	(:)	(:)	-	-	-
	Λοιπές	1.297,5	489,1	8.814,3	377,0	55,5	6,8
	Σύνολο	5.568,2	1.511,0	33.925,6	271,4	44,5	6,1
	% επί του συνόλου	17,8%	8,8%	15,6%			

στη

Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης

Ο Ναός του Αγίου Δημητρίου βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη και είναι αφιερωμένος στον Άγιο Δημήτριο, τον πολιούχο της πόλης. Βρίσκεται στην ομώνυμη οδό και είναι πεντάκλιτη βασιλική του «ελληνιστικού τύπου», αλλά με πολλά ιδιαίτερα και σπάνια χαρακτηριστικά σε σχέση με άλλους ναούς της ίδιας περιόδου στην Ελλάδα. Διαθέτει εγκάρσιο κλίτος και πλούσιο ζωγραφικό και μαρμάρινο διάκοσμο με περίτεχνα κιονόκρανα. Στο υπόγειο του ναού βρίσκεται ο χώρος μαρτυρίου του Αγίου. Από τα ψηφιδωτά του, ξεχωρίζει αυτό που απεικονίζει τον ίδιο τον Άγιο με δύο μικρά παιδιά και ένα άλλο, που απεικονίζει τον Άγιο ανάμεσα στον επίσκοπο και στον έπαρχο, οι οποίοι ανακαίνισαν το ναό τον 7ο αιώνα.

Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης

- Ο ναός είναι ένα ξυλόστεγο κτίσμα, χωρίς θόλο, με διαστάσεις κάτοψης 43,58 μ. μήκος και 33 μ. πλάτος.
- Η ύπαρξη αιθρίου παραμένει άγνωστη. Η είσοδος στο νάρθηκα γίνεται από δύο θύρες στο δυτικό τοίχο του ναού, που αντιστοιχούν στα εσωτερικά πλάγια (βόρειο και νότιο κλίτος), ενώ θύρες εισόδου υπάρχουν και στο βόρειο και νότιο τοίχο της βασιλικής. Από το στενό νάρθηκα που είναι μικρότερος από το ναό (το νότιο κλίτος χρησιμεύει σαν κλιμακοστάσιο), περνώντας από το τρίβηλο μπαίνουμε στον κυρίως ναό. Το τρίβηλο είναι ένα άνοιγμα στο κέντρο του νάρθηκα και σχηματίζεται από δύο κίονες από πράσινο θεσσαλικό μάρμαρο.
- Εσωτερικά χωρίζεται με τέσσερις σειρές μαρμάρινων κιονοστοιχιών σε πέντε κλίτη, ενώ ένα έκτο κλίτος διαμορφώνεται κάθετα στα προηγούμενα, όπου βρίσκονται η Αγία Τράπεζα και το Ιερό. Το μεσαίο κλίτος, πιο πλατύ από τα άλλα τέσσερα, υπερυψώνεται και κυριαρχεί σαν όγκος, ενώ τα πλάγια στεγάζονται κλιμακωτά με στέγες δίνοντας τη δυνατότητα να δημιουργηθούν πολύκλιτα παράθυρα στους πλάγιους τοίχους (μονόβολα, δίβολα και πολύβολα). Στο μεγαλύτερο μέρος του ναού, ιδιαίτερα στα κατώτατα τμήματα, διατηρείται η παλιά τοιχοποιία διαμορφωμένη από ανισόδομη αργολιθοδομή και πλινθοδομές που ακολουθούν τα τόξα των ανοιγμάτων, παραθύρων ή θυρών.

Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης

Ο πρώτος ναός ήταν ένα μικρό προσευχητάριο που ιδρύθηκε μετά το 313 μ.Χ. (Διάταγμα των Μεδιολάνων περί ανεξιθρησκίας) στον τόπο μαρτυρίου του Αγίου Δημητρίου.

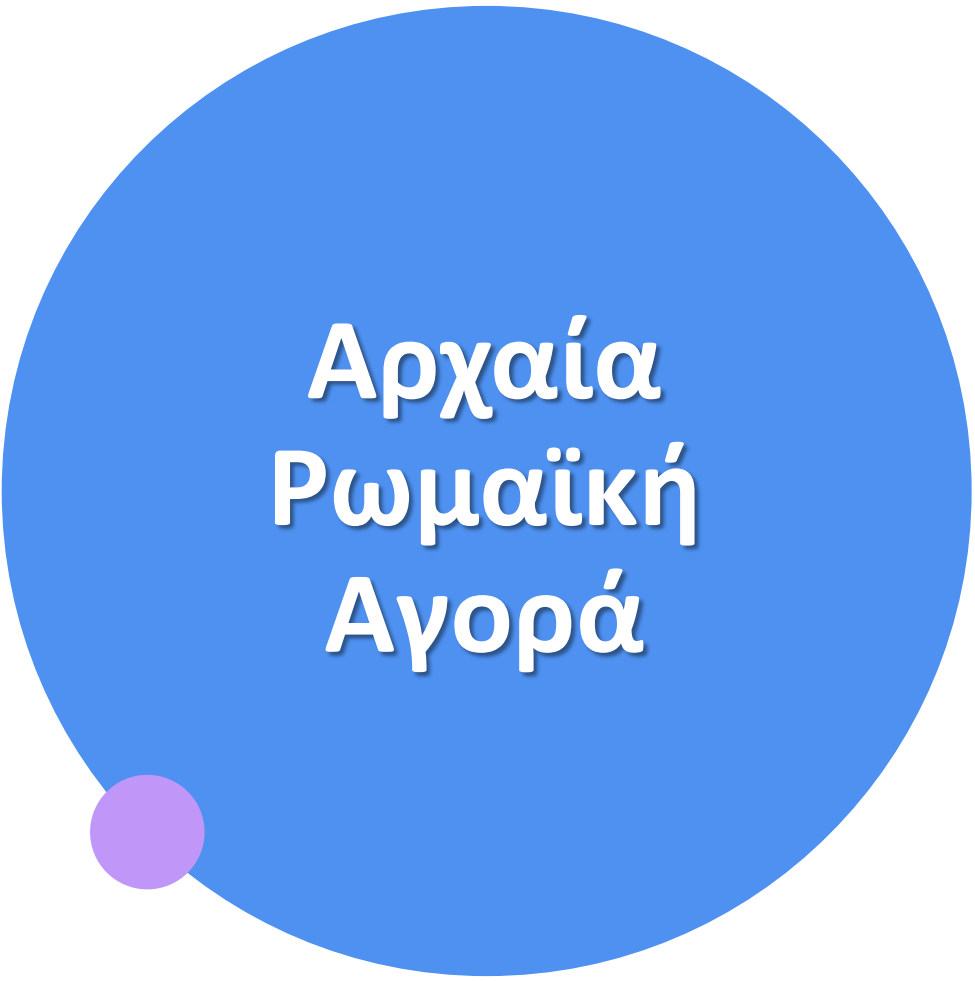
Το 412 - 413 μ.Χ., ο έπαρχος Ιλλυρικού Λεόντιος ίδρυσε στον ίδιο χώρο μια μεγάλη τρίκλιτη βασιλική, κάτω από το ιερό βήμα της οποίας διατήρησε τμήμα των θερμών όπου μαρτύρησε ο Άγιος Δημήτριος. Αυτή κάηκε το 629-634. Μετά την πυρκαγιά ο επίσκοπος Ιωάννης, με οικονομική ενίσχυση των πολιτών έχτισε μια μεγαλύτερη πεντάκλιτη βασιλική που αποτελούσε κατά τη βυζαντινή εποχή το κέντρο λατρείας του Αγίου.

Το 1492-93 ο ναός μετατράπηκε σε τζαμί με το όνομα Κασιμιέ Τζαμί. Τότε η λατρεία του Αγίου άλλαξε τόπο. Ένας παραθαλάσσιος ναός, μία ξυλόγλυπτη τρίκλιτη βασιλική που χτίστηκε στα τέλη του 13ου-αρχές 14ου αι. στην θέση της σημερινής Μητρόπολης, τιμήθηκε στο όνομα του Αγίου Δημητρίου. Μεταφέρθηκαν εκεί η περίφημη εικόνα του Αγίου (είχε ζωγραφιστεί όσο ζούσε) και πολλά κειμήλια. Ο ναός εκείνος κάηκε το 1890.

Επί Βαλή Δεούφ Πασά έγιναν επισκευές στο ναό του Αγίου Δημητρίου και τότε αποκαλύφθηκαν τα μωσαϊκά του. Αποδόθηκε ξανά στη χριστιανική λατρεία το 1912.

Κατά τη διάρκεια της μεγάλης πυρκαγιάς[2], η οποία κατέστρεψε τα 2/3 της πόλης τον Αύγουστο του 1917[2], κάηκε σχεδόν ολοκληρωτικά[2] και αναστηλώθηκε το 1948 διατηρώντας αρκετά από τα αρχιτεκτονικά του στοιχεία.

Αρχαία Ρωμαϊκή Αγορά

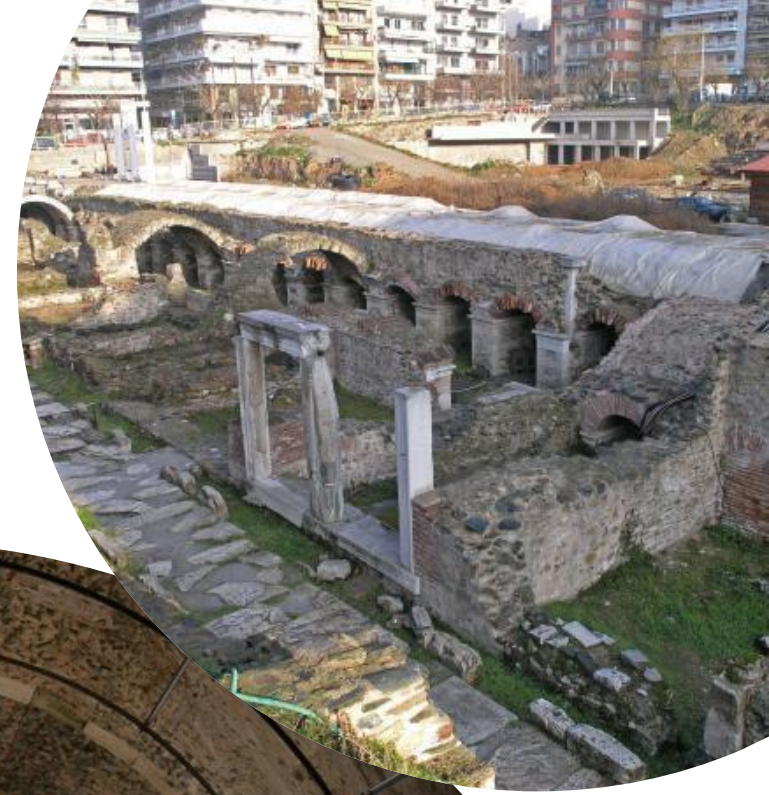

Η Ρωμαϊκή Αγορά της Θεσσαλονίκης, που για τρεις περίπου αιώνες αποτέλεσε κύριο σημείο αναφοράς της πόλης, καθώς και διοικητικό κέντρο, ανεγέρθηκε στη Θεσσαλονίκη κατά το τέλος του 2ου αι. και το πρώτο τρίτο του 3ου αι. μ.Χ. Χτίστηκε ως κάτι αντίστοιχο προς την ελληνική Αγορά, με αρχέτυπο όμως το κέντρο της Ρώμης. Την ίδια εποχή διαμορφώθηκαν πανομοιότυπες αγορές σε όλη τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Κατά την παλαιοχριστιανική περίοδο το συγκρότημα της Ρωμαϊκής Αγοράς υπέστη αλλαγές, διατήρησε ωστόσο κάποιες από τις λειτουργίες του σαν κοινωνικό κέντρο της πόλης

Ο χώρος της Ρωμαϊκής Αγοράς ήταν καλυμμένος μέχρι το 1966 που πραγματοποιήθηκαν εκσκαφές με σκοπό την ανέγερση του Δικαστικού Μεγάρου της πόλης. Ενώ οι ανασκαφές είχαν ξεκινήσει, ανακαλύφθηκαν στο χώρο αυτό τα πρώτα ευρήματα μεγάλης ιστορικής και αρχαιολογικής αξίας. Ο έφορος αρχαιοτήτων Φώτης Πέτσας με την αναστήλωση του μοναδικού μονόλιθου μαρμάρινου κίονα με κιονόκρανο, που βρέθηκε ακέραιος, κατάφερε να ματαιωθούν τα σχέδια για την ανέγερση οποιουδήποτε κτιρίου στην περιοχή.

Σήμερα στο χώρο της Ρωμαϊκής Αγοράς λειτουργεί μουσείο η είσοδος του οποίου γίνεται από την Κρυπτή Στοά. Στο Ωδείο πραγματοποιούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Αρχαία Ρωμαϊκή Αγορά

Καταστήματα

Πλακοστρωμένη
Πλατεία

Cryptoporticus
(Κρυπτή Στοά)

Διώροφες Στοές

Ωδείο

Σχέδιο της Ρωμαϊκής Αγοράς

Βυζαντινός Ναός Παναγίας Χαλκέων

- Στη συμβολή των οδών Εγνατίας και Αριστοτέλους, νοτιοδυτικά του αρχαιολογικού χώρου της Ρωμαϊκής Αγοράς, βρίσκεται ο ναός της Παναγίας Χαλκέων. Κτίστηκε στο χώρο του Μεγαλοφόρου, της κεντρικής αγοράς της Θεσσαλονίκης, κοντά στη Χαλκευτική στοά, όπου έως και σήμερα συναντά κανείς τα εργαστήρια των χαλκωματάδων.
- Η κτητορική επιγραφή στο μαρμάρινο υπέρθυρο της δυτικής εισόδου μας πληροφορεί ότι το 1028 ο Χριστόφορος Πρωτοσπαθάριος και Κατεπάνω Λαγουβαρδίας, μαζί με τη σύζυγό του Μαρία και τα παιδιά του Νικηφόρο, Άννα και Κατακαλή, έχτισε το ναό για τη Θεοτόκο. Ο τάφος του κτήτορα βρίσκεται στο μέσο του βόρειου τοίχου.
- Η εκκλησία ανήκει στο νέο τύπο που διαμορφώνεται την εποχή της δυναστείας των Μακεδόνων αυτοκρατόρων, το σταυροειδή εγγεγραμμένο με τρούλλο ναό. Η επίδραση της αρχιτεκτονικής της Κωνσταντινούπολης είναι εμφανής τόσο στον τύπο του ναού όσο και στην τοιχοποιία του που ελαφρύνεται από επάλληλα καμπύλα τόξα και αψιδώματα, κόγχες και ημικυκλικούς κίονες. Μαρμάρινος κοσμήτης περιτρέχει το ναό στο μέσο του ύψους του κάτω από τον οποίο υπήρχε διακοσμητική ζώνη από πήλινα έγχρωμα πλακίδια. Η αποκλειστική χρήση πλίνθων ως οικοδομικό υλικό με τη λεγόμενη "τεχνική της κρυμμένης πλίνθου" έδωσε στο κτίσμα τη λαϊκή προσωνυμία "Κόκκινη Εκκλησιά".
- Ο ναός κοσμήθηκε με τοιχογραφίες ταυτόχρονα με την ίδρυσή του, όπως μας πληροφορεί κτητορική επιγραφή στην καμάρα του ιερού Βήματος. Σώζονται λίγες χριστολογικές σκηνές στον κυρίως ναό (Γέννηση, Υπαπαντή, Προσκύνηση των Μάγων, Πεντηκοστή) και λειτουργικές στο ιερό βήμα, όπου η Πλατυτέρα δεομένη, Ιεράρχες και η Κοινωνία των Αποστόλων. Στο νάρθηκα αναπτύσσεται η Δευτέρα Παρουσία. Στην εποχή των Παλαιολόγων, ανακαινίστηκε ο ζωγραφικός διάκοσμος, με νέες παραστάσεις, από τις οποίες σώζονται η Κοίμηση της Θεοτόκου, λίγες σκηνές του Ακαθίστου Ύμνου και μεμονωμένες μορφές αγίων.
- Το 1430 μετατράπηκε σε τζαμί με την επωνυμία "Καζαντζιλάρ τζαμί" (= τζαμί των χαλκωματάδων).
- Μετά τους σεισμούς του 1978 πραγματοποιήθηκαν εργασίες στερέωσης του μνημείου και συντήρησης των τοιχογραφιών του.

Βυζαντινός Ναός Παναγίας Χαλκέων

Ιερός Ναός Παναγίας Αχειροποιήτου

- Η εκκλησία της Παναγίας Αχειροποιήτου είναι παλαιοχριστιανική βασιλική της Θεσσαλονίκης, η οποία σήμερα σώζεται στην ίδια μορφή που κατασκευάστηκε τον 5ο αιώνα - γεγονός που την καθιστά μοναδική στην ανατολική Μεσόγειο. Βρίσκεται στην οδό Αγίας Σοφίας, απέναντι από την πλατεία Μακεδονομάχων και η ίδρυσή της τοποθετείται στην περίοδο 450-475. Είναι αφιερωμένη στη Θεοτόκο και η ονομασία της οφείλεται στην "αχειροποίητη" λατρευτική εικόνα της Θεοτόκου δεομένης που βρισκόταν στο ναό.
- Από ανασκαφές που έγιναν στο εσωτερικού του μνημείου αποκαλύφθηκε ότι ο ναός ιδρύθηκε πάνω σε ένα μεγάλο δημόσιο λουτρό (βαλανείο), ενώ παλαιότεροι συγγραφείς και περιηγητές πίστευαν ότι στη θέση του βρισκόταν στην αρχαιότητα ναός της Θερμαίας Αφροδίτης. Η ίδρυση του ναού χρονολογείται στο τρίτο τέταρτο του 5ου αιώνα καθώς στο νάρθηκα του ναού βρέθηκε ψηφιδωτή επιγραφή με το όνομα του κτήτορα του ψηφιδωτού διακόσμου, ιερέα «Ανδρέα», πρόσωπο που οι ερευνητές ταυτίζουν με τον εκπρόσωπο του αρχιεπισκόπου της Θεσσαλονίκης που πήρε μέρος στη σύνοδο της Χαλκηδόνας το 451. Μέχρι το 14ο αιώνα το μνημείο αναφέρεται ως «ναός της Παναγίας Θεοτόκου» και μάλιστα ως ο «μεγάλος ναός της Θεοτόκου», ενώ η επωνυμία Αχειροποίητος εμφανίζεται για πρώτη φορά σε χρυσόβουλο έγγραφο του αυτοκράτορα Μιχαήλ του Θ', με το οποίο δωρίζονταν σπίτια της περιοχής στη Μονή Ιβήρων του Αγίου Όρους.
- Μετά την κατάκτηση της πόλης από τους Οθωμανούς το 1430, η Αχειροποίητος ήταν η πρώτη εκκλησία της πόλης που μετατράπηκε σε τζαμί, από τον ίδιο το σουλτάνο, Μουράτ τον Β', ο οποίος τέλεσε ευχαριστία στο εσωτερικό του ναού για τη νίκη του
- Παρέμεινε μουσουλμανικό τέμενος μέχρι την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης το 1912, ενώ στη συνέχεια προτάθηκε η χρήση του κτηρίου για τη στέγαση του πρώτου βυζαντινού μουσείου - πρόταση που δεν υλοποιήθηκε. Κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου η Αχειροποίητος στέγαζε οικογένειες προσφύγων και μάλιστα το 1919 το εσωτερικό της φωτογραφήθηκε από τον Ελβετό φιλέλληνα Φρεντερίκ Μπουασονά ως καταυλισμός προσφύγων. Οι πρόσφυγες μάλιστα από την Ραιδεστό της Ανατολικής Θράκης μετέφεραν και **εναπόθεσαν** στον Ναό την ιστορική εικόνα της Παναγίας Ρευματοκρατόρισσας ή Ρευματοκράτειρας που διέσωσαν από την πατρίδα τους. Τελικά, ο ναός αποδόθηκε εκ νέου στη χριστιανική λατρεία το 1930.

Ιερός Ναός Παναγίας Αχειροποιήτου

